

Т. А. Сутюшев

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ ОПЕРАТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ

Окреслено актуальні напрями наукових досліджень у сфері оперативного застосування сил сектору безпеки і оборони держави, які пов'язуються із суспільно-політичною обстановкою, що складається в Україні, та геополітичною ситуацією навколо неї. Здійснено аналіз збройного протиборства на сході України з припущенням його можливої ескалації. Наведено і проаналізовано приклади вітчизняних напрацювань у сфері воєнного мистецтва, що пов'язані з концепціями застосування військ (сил).

Ключові слова: *напрями наукових досліджень, оперативне застосування сил сектору безпеки і оборони держави, потенційно кризові регіони, внутрішній збройний конфлікт, комплекс операцій, операція, бойові дії.*

Постановка проблеми. Бойові дії, що розпочалися навесні 2014 р. на сході України, виявили низку проблем щодо виконання військами (силами) оперативних та оперативнотактичних завдань. Однією з таких проблем на етапі оперативного планування була відсутність необхідного практичного досвіду для осмислювання оперативної обстановки, яка швидкоплинно і непередбачувано змінювалася. Тому на початковому етапі бойових дій як наслідок виявилася певна неспроможність з боку вищого військово-політичного керівництва України визначити кінцеві наміри протидіючої сторони і комплекс операцій для вирішення збройного протиборства на прийнятних умовах. Чітке визначення наведеного комплексу й на сьогодні залишається пріоритетним завданням оперативного рівня на випадок реалізації загроз воєнного характеру проти України. Розроблення складових цього комплексу, тобто окремих послідовних операцій, є також пріоритетним завданням, однак більшою мірою оперативнотактичного рівня. Те ж можна сказати й про завдання ведення бойових дій в умовах позиційного протистояння сторін, стійкість якого може бути порушена провокаційними діями тактичного рівня з будь-якого боку й привести до суттєвої зміни оперативної конфігурації побудови дій сторін.

© Т. А. Сутюшев, 2021

Перелік подібних завдань можна продовжити з урахуванням сучасної обстановки, яка склалася як усередині України, так і навколо неї, і яка значною мірою обумовлена геополітичними і геостратегічними інтересами країн-суб'єктів як ближнього, так і дальнього зарубіжжя. Вирішення таких завдань вимагає розроблення певної теоретичної бази як результату наукових досліджень за переліком актуальних напрямів однієї із складових воєнного мистецтва – оперативного мистецтва. Проте визначення й обґрунтування цих напрямів становить на сьогодні певну проблему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Опосередковано про актуальні оперативні завдання сил сектору безпеки і оборони держави йшлося на науково-практичній конференції, яка відбулася влітку 2016 р. (14-15 червня) у Генеральному штабі Збройних Сил України і на якій аналізувалися питання, пов'язані з обстановкою на сході країни, у країні в цілому, а також навколо неї. Теоретичні проблеми наукового характеру на шляху вирішення зазначених завдань на конференції окремо не позначалися. Певною мірою це можна пояснити відсутністю на той час офіційного визначення кінцевої мети бойових дій на сході України та шляху її досягнення.

Слід також зауважити, що після початкових бойових дій на сході України, які мали достатньо мобільний характер, уже більше шести років тривають позиційні бойові дії з істотними втратами матеріальних і людських ресурсів. У квітні 2018 р. Президентом України було оголошено про початок реалізації нової форми застосування військ (сил) у вигляді операції Об'єднаних сил. Минуло три роки, але стосовно такого важливого показника цієї операції, як тривалість, і на сьогодні говорити важко. Те ж можна зауважити щодо таких показників, як темпи операції (у будь-якому вираженні), ризики операції та ін. Серед різних конфліктів останнього десятиріччя зазначене масштабне позиційне протистояння на більш ніж 500-кілометровій лінії займає особливе місце. Після “Уроків арабської весни”, достатньо чітко сформульованих ще до відомих подій в Україні начальником генерального штабу збройних сил Російської Федерації (див. наприклад [1]), починаючи з 2014 р. стали з'являтися публікації українських авторів стосовно спроб осмислення бойових дій на сході України. Частина з них була пов'язана зі спробами надати особисту військово-політичну оцінку цим подіям [2], а частина – зі спробами визначити характер сучасних збройних конфліктів та надати їх класифікацію, як це було практично неупереджено, без спірних суджень, зроблено авторами [3].

Публікацій, в яких визначалися проблемні питання застосування військ (сил) на оперативному, оперативно-тактичному рівнях, було небагато, і торкалися вони здебільшого обґрунтування детальних питань застосування військ (сил), наприклад, їх організаційних форм [4]. Про раціональні форми і відповідну сукупність способів оперативного застосування військ (сил), як змісту форм дій у форматі будь-якої окремої операції з комплексу (системи) операцій, практично не йшлося. Слід зауважити, що автором у 2015–2016 рр. були зроблені спроби визначити перелік факторів військового характеру як визначальних факторів розвитку військової ситуації на сході України [5], а також викласти погляди на можливий розвиток бойових дій [6]. Крім того, автором як науковим керівником науково-дослідних робіт, які були замовлені ще до початку відомих кризових подій на сході України, були досліджені варіанти вирішення внутрішніх збройних конфліктів (ВЗК), які можуть виникнути в окремих потенційно кризових

регіонах України. У роботі, що була пов'язана із зоною відповідальності Східного територіального командування внутрішніх військ України і була замовлена ще у 2012 р., пізніше, з початком кризових подій на сході, зроблено висновок, що вирішення конфлікту шляхом застосування військової сили без соціальної підтримки основної маси населення саме цього регіону навряд чи можливе. Також у ході зазначеної роботи були частково визначені окремі актуальні напрями наукових досліджень у сфері оперативного мистецтва.

Надалі визначенню актуальних напрямів сприяла інформація стосовно воєнних дій (у тому числі стабілізаційного характеру) на території Сирійської Арабської Республіки та Іраку, а також замисел та результати сумісних стратегічних навчань збройних сил Республіки Білорусь і Російської Федерації, починаючи з навчання “Запад-2017” [7]. Таким чином, проведений аналіз дав змогу виділити перелік актуальних напрямів подальших наукових досліджень у сфері оперативного застосування сил сектору безпеки і оборони держави.

Метою статті є окреслення актуальних напрямів наукових досліджень у сфері оперативного застосування сил сектору безпеки і оборони України.

Виклад основного матеріалу. Одним із головних напрямів досліджень у сфері оперативного застосування військ (сил), як було зазначено вище, є визначення комплексів сумісних операцій, які необхідно буде реалізовувати у відповідь на прояв тієї чи іншої загрози військового характеру. Для потенційно кризових регіонів України слід розглядати воєнні загрози як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. Для кожного потенційно кризового регіону комплекс сумісних операцій, безумовно, матиме свої особливості, як-то з переліку, послідовності та змісту операцій.

На цей час крім потенційно кризових регіонів в Україні є й кризовий східний регіон, де, незважаючи на існуючі Мінські домовленості, періодично виникають і тривають позиційні бойові дії з метою демонстрації сили, реалізації намірів поліпшити у свій бік тактичну обстановку у тому чи іншому районі вздовж лінії розмежування, а також, можливо, і демонстрації намірів змінити оперативну конфігурацію протидіючих угруповань. Якщо розглядати приклади тривалого позиційного

протистояння озброєних угруповань на території пострадянського простору, то з кількох прикладів найбільш схожий за змістом донедавна був приклад протистояння у Нагірному Карабасі. Меншою мірою слід розглядати приклад протистояння у Придністров'ї, де не було ані вогневого протиборства, ані бойових втрат як з боку протидіючих сторін, так і з боку миротворчих сил протягом уже понад двадцяти восьми років. В основному це, очевидно, можна пояснити вираженими стримуючими діями миротворчих сил, які виключають як поновлення, так і ескалацію воєнних дій (у тому числі на території України).

Загроза переходу на сході України від позиційного протистояння до мобільних дій дійсно може бути виключена, насамперед, завдяки присутності миротворчих сил на лінії розмежування. Визначення складу таких сил є також актуальним напрямом досліджень у сфері оперативного мистецтва. При цьому під час визначення потрібних сил необхідно враховувати їх не тільки стримуючі функції, але й функції із силового примушування до миру з чітким визначенням припустимих втрат. Хоча слід зауважити, що силова форма примушування до миру саме на сході України є небажаною, і її можна уникнути особливим представництвом миротворчих сил. Кращий варіант – це представництво миротворчих сил від позаблокових, нейтральних європейських країн, наприклад, Австрії, Фінляндії. Раціональним варіантом надання миротворчих сил, прийнятним для України, донедавна, до погіршення відносин між Україною та Білоруссю, серед інших міг розглядатися контингент у складі угруповання збройних сил Республіки Білорусь.

Першим кроком на шляху врегулювання конфлікту на сході України із залученням миротворчого контингенту може бути забезпечення охорони моніторингової місії спостерігачів від ОБСЄ, які згідно з Мінськими домовленостями на цей час діють уздовж лінії бойового розмежування. Визначення й обґрунтування необхідного складу миротворчих сил для вирішення зазначеного та інших завдань може бути предметом окремих наукових досліджень.

Стосовно позиційних бойових дій, що періодично активуються на сході України, то до актуальних напрямів досліджень слід віднести і встановлення зв'язку між причинами

виникнення цієї форми дій (з притаманними їй особливостями) та її значною тривалістю. Значну тривалість можна пояснити, очевидно, недостатністю достовірної інформації щодо можливостей і намірів сторін, а також непередбачуваністю оперативно-стратегічних наслідків при масштабному порушенні позиційного протистояння. Актуальним напрямом також є визначення ймовірності трансформації позиційних бойових дій у масштабні оперативні дії на окремих оперативних напрямках. Визначення цих оперативних напрямків є також окремий напрям досліджень, пов'язаний зі встановленням раціонального співвідношення глибин тактичної та оперативної зон оборони і розподілом за глибиною відповідних сил і засобів з метою виключення зміни оперативної конфігурації всупереч Мінським домовленостям, затвердженим Радою безпеки ООН. Виключення такої зміни значною мірою буде пов'язано із змістом системи режимних заходів зі стабілізації суспільно-політичної обстановки у тилкових районах. Тому тилкові райони завжди треба розглядати як території можливої соціальної нестабільності, в яких слід передбачувати необхідність проведення стабілізаційних дій (операцій). Реалізацію подібних форм дій з початком ескалації кризових подій треба буде поєднувати з проведенням заходів територіальної оборони. Пошук раціональних форм зазначеного поєднання слід теж розглядати як актуальний напрям наукових досліджень.

Крім того необхідно зауважити, що якщо нові кризові події виникнуть в інших регіонах і почнуть розвиватися за зазначеними у [8, 5] схемами, а саме “провокування внутрішнього політичного конфлікту на тлі масових заворшень” – “спроба або руйнування основ громадського порядку в одному або декількох потенційно кризових регіонах (районах, містах) держави” – “екстремальне загострювання внутрішнього політичного конфлікту” – “провокування та ескалація внутрішнього збройного конфлікту (ВЗК)” – “громадянська війна” – “збройний конфлікт міжнародного характеру (можливо, локальна або регіональна війна за результатами втручання зовнішніх озброєних сил)” – “введення в Україну контингенту миротворчих сил”, то стосовно реагування на масові заворушення регіонального рівня актуальними будуть такі напрями досліджень. Насамперед, це

розроблення методу оцінювання кількості та якості рушійних сил і визначення критеріїв переходу заворушень у ВЗК саме у конкретному потенційно кризовому регіоні. У випадку оголошення регіону територією правового режиму надзвичайного стану актуальним буде дослідження питань ізоляції як території зазначеного правового режиму і території ВЗК (які не будуть збігатися ні за площею, ні за конфігурацією), так і районів проведення окремих операцій з визначеного комплексу операцій. Моделювання динаміки поширення заворушень за територією регіону з району їх первинного виникнення, а також розроблення способів їх стримування (локалізації та нейтралізації) може стати за результатами досліджень конкретною формою наукового знання, наприклад, у вигляді первинної пояснювальної схеми явища, що досліджується.

Стосовно проблемних питань теорії ВЗК, які підлягають дослідженню, то насамперед це питання оцінювання складу рушійних сил конфлікту, ступеня їх навченості, оснащення, можливих організаційних форм сторін конфлікту, можливих форм та способів їх застосування. Окремим питанням є дослідження можливості провокування протистояння у ході ВЗК між окремими складовими сил сектору безпеки і оборони держави. Подібні факти спостерігалися в СРСР (серпень 1991 р.) та у Російській Федерації (жовтень 1993 р.) з причини різних політичних поглядів окремих керівників.

Для Міністерства внутрішніх справ України та його військових формувань, а саме Національної гвардії України актуальним напрямом досліджень стосовно її участі у ВЗК залишається визначення комплексу спеціальних операцій та змісту його складових. Кожну окрему спеціальну операцію доцільно поділити [8] на три окремих етапи: досягнення інформаційної переваги, завоювання оперативної ініціативи з подальшим примушуванням протидіючої сторони до відмови від активних дій, взяття району операції під контроль. Наведені етапи передбачають проведення ізоляційних, розвідувально-пошукових, пошуково-ударних дій та реалізацію системи режимних заходів. Визначення раціональних форм і змісту оперативного планування кожного етапу з визначенням потрібних сил, а також критеріїв успішного завершення кожного з етапів складає окремий напрям досліджень у сфері

оперативного застосування сил сектору безпеки і оборони держави.

У випадку переростання ВЗК у громадянську війну в масштабі країни теж виникає проблемне питання визначення її рушійних сил, наданих у масштабі від великих протидіючих формувань до окремих невеликих кримінальних угруповань, які будуть діяти, в основному, з метою наживи, а також повстанських формувань, які значною мірою діятимуть у формі самооборони місць та районів свого мешкання.

Окремим напрямом досліджень має стати визначення місця, ролі та завдань сил сектору безпеки і оборони держави у громадянській війні, стійкості їх окремих складових. Можливість переростання протистояння у ході кризових подій у некерований хаос, який, можливо, спровокує початок інтервенції, має підстави також стати предметом наукових досліджень. Їх можна проводити з використанням методу історичних аналогій на прикладі кризових подій в Україні 1918–1920 рр. Особливої уваги потребуватиме вивчення причин зародження у той час такого явища, як “отаманщина”, на основі невеликих радикальних угруповань, дії яких часто мали кримінальний характер, супроводжувались єврейськими погромами, вбивствами, грабежами пересічного населення [9]. Слід зауважити, що на сьогодні розгляд подібних історичних прикладів є доречним.

Рушійні сили громадянської війни можуть бути складені у ті чи інші організаційні форми різних соціальних груп.

За соціальним статусом вони можуть бути надані населенням, що живе за межею бідності, якому за майновим статусом нічого втрачати і значна частина якого має достатньо активну соціальну позицію. Безумовно, до цих рушійних сил можуть увійти радикально налаштовані групи, що прихильні до форми дій, яку у зазначених подіях 1918–1920 рр. позначали як “отаманщина”. Переважаючим мотивом цього явища тоді було прагнення до наживи і самозабезпечення своїх “бойових” дій без будь-якої зовнішньої підтримки.

З урахуванням значущості окресленої проблеми з визначення можливого складу і можливостей рушійних сил громадянської війни, їх організаційних форм та форм і способів застосування вирішення цієї проблеми може бути окремим напрямом наукових досліджень. У процесі їх проведення доцільно

вивчати і використовувати досвід збройного громадянського протидіювання у колишній Югославії, яке розпочалося наприкінці ХХ ст. і призвело до розпаду країни.

Слід зазначити, що в цілому сили сектору безпеки і оборони України мають певні можливості до ведення ефективних дій з метою припинення громадянської війни, якщо вона виникне. На сьогодні, на жаль, бракує концепції застосування зазначених сил у такій формі соціального протидіювання. Немає чіткого уявлення про можливі цілі учасників протидіювання, реалістичні організаційні форми сторін та форми їх застосування (у тому числі і сил сектору безпеки і оборони держави). Особливим питанням досліджень має бути визначення можливих форм захисту існування мирного населення і насамперед – від такого явища, як “отаманщина”.

Як переконує історичний досвід, громадянські війни провокують виникнення воєнної інтервенції і зазвичай з боку сторін, які намагаються воєнним шляхом реалізувати у ході громадянської війни свої політичні й економічні інтереси та посилити у ньому свій геополітичний, геостратегічний вплив.

Кращим варіантом стримування воєнного втручання завжди був реальний механізм превентивного стримування зовнішніх воєнних загроз завдяки можливості завдання неприйнятних втрат уже у початковому періоді воєнних дій.

На рубежі ХХ–ХХІ століть в Україні була розроблена і певний час існувала концепція сил передової оборони. В її основу було покладено положення про можливість зосередження у потрібний час у необхідному районі сил потрібної чисельності та засобів для випереджувальних дій з реальною демонстрацією можливості завдання противникові неприйнятних втрат на загрозливому напрямку. Концепція передбачала особливу роль ракетних військ та авіації (в основному, дальньої та фронтової) у завданні ударів, насамперед, по районах зосередження військ противника та по його авіабазах. За змістом цю концепцію можна було співвіднести з існуючою тоді американською воєнно-стратегічною концепцією “Проеціювання сили”. Водночас акцентувалась увага на необхідності глибокої оборони повітряного простору та можливості авіації з ізоляції районів бойових дій і часткової підтримки сухопутних військ на окремих тактичних напрямках. З ліквідацією засобів дальньої авіації (Ту-95 МС,

Ту-160, Ту-22МЗ) та суттєвим скороченням ракетних військ зазначена концепція втратила для України свою реалістичність.

Надалі у зв’язку із скороченням можливостей уже фронтової (тактичної) авіації суттєві зусилля вітчизняних фахівців з воєнного мистецтва були зосереджені на розробленні положень оперативного застосування сухопутних військ. Особливий інтерес на той період становили напрацювання вітчизняних фахівців, які мали практичний досвід оперативного планування та управління великими військовими об’єднаннями. Зокрема, заслуговують на увагу матеріали, що були напрацьовані у 90-х роках фахівцями з таким досвідом, які викладали на кафедрі оперативного мистецтва Національного університету оборони імені Івана Черняхівського (на той час Національної академії оборони). В основу тих матеріалів були покладені власні погляди на побудову оборони на окремих загрозливих напрямках. Так, на рис. 1 подано один із таких поглядів, що був сформований ще на початку 90-х років минулого століття.

Подібні погляди враховували певну обмеженість кількості важких з’єднань у зв’язку з розпочатим скороченням Збройних Сил України і водночас достатні можливості підготовленого резерву (на той час до 900 тис. військовослужбовців запасу), які своєчасно могли бути мобілізовані, зосереджені і розгорнуті, наприклад, на фронтових оборонних рубежах.

Реалізація подібних варіантів свого часу передбачалася на оперативно-стратегічних та оперативних напрямках, визначених і відпрацьованих ще у ході стратегічних командно-штабних навчань “Редут-97”. Слід зауважити, що перевірені у той період організаційні форми військ (сил) та форми їх застосування були раціональними та реалістичними.

Проблеми перегрупування військ і масштабного перекидання створених великих угруповань розглядалися тоді як практично вирішені. Достатньо успішно працювала служба військових перевезень. Водночас на можливості розвідувально-ударних та розвідувально-вогневих комплексів, які були покладені в основу вирішення більшості тактичних та оперативних завдань за зазначеними варіантами побудови оборони на той час, розраховувати не доводилося. Як цілісні ефективні системи-комплекси вони вже практично не розглядалися.

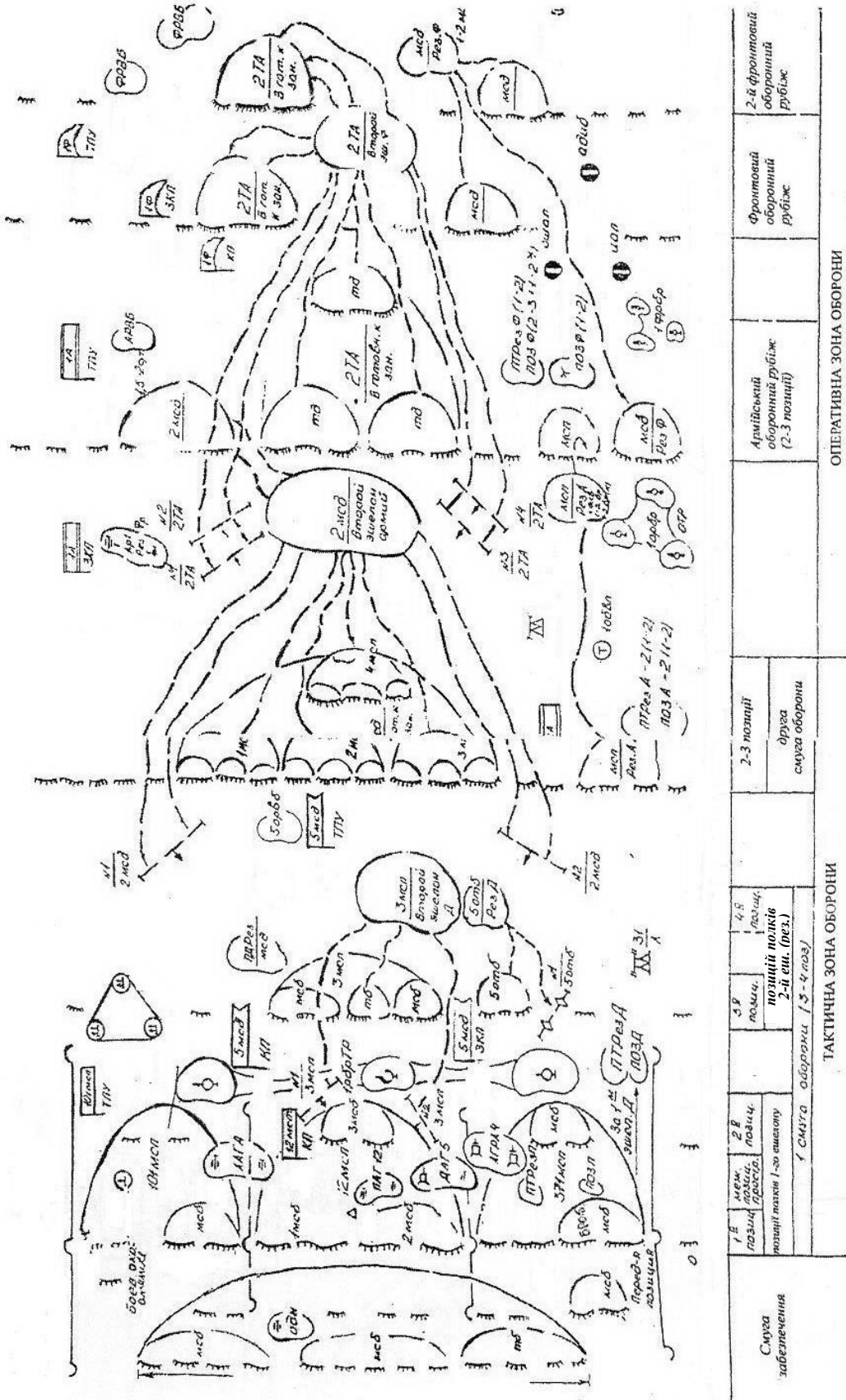

Рисунок 1 — Один із поглядів вітчизняних фахівців у середині 90-х років на побудову оборони на загрозовому напрямку

На сьогодні за відсутності апробованих практикою оперативних концепцій застосування сил безпеки і оборони за обмеженої кількості сучасних розвідувально-ударних та розвідувально-вогневих комплексів і комплексів радіоелектронної протидії актуальним для військових науковців України є розроблення й обґрунтування саме ключової ідеї застосування зазначених сил в умовах, наприклад, ВЗК та воєнної інтервенції. Напрацьовані наприкінці першого та на початку другого десятиріччя ХХІ ст. вітчизняні матеріали з теорії оперативного мистецтва мали розрізнений характер і не були пов'язані ключовою ідеєю й об'єднані конкретною концепцією. Як окремий приклад можна навести матеріали, пов'язані з питаннями побудови дій військ, які розглядалися свого часу при переході від дивізійних структур до бригадних у складі існуючих тоді армійських корпусів. Так, на рис. 2 зображені смуга та рубежі, які призначалися для ведення позиційної оборони на загрозовому напрямку.

Просторові показники щодо окремих смуг та рубежів з переходом до бригадних структур

були дещо зменшені у порівнянні з показниками, які існували при дивізійних структурах, хоча глибини тактичної та оперативної зон оборони залишилися практично без змін.

Слід зазначити, що ключова ідея зв'язку просторових показників з часовими стосовно прийняття рішень на застосування військ (сил) не наводилася. Стосовно взаємозв'язку згаданих показників доцільно навести класичний приклад – розроблену свого часу у США оперативно-тактичну концепцію “Повітряно-наземна операція” (Air-land operation), яка за своєю ключовою ідеєю не втрачає актуальності й дотепер. У цій концепції зв'язок просторових і часових показників був обумовлений ключовою ідеєю концепції, а саме “боротьба з другими ешелонами”, яка передбачала розподіл території на зони бойового впливу та зони потенційної загрози. Усе це чітко визначало час на прийняття рішення на рівні тієї чи іншої тактичної, оперативно-тактичної інстанції (див. рис. 3).

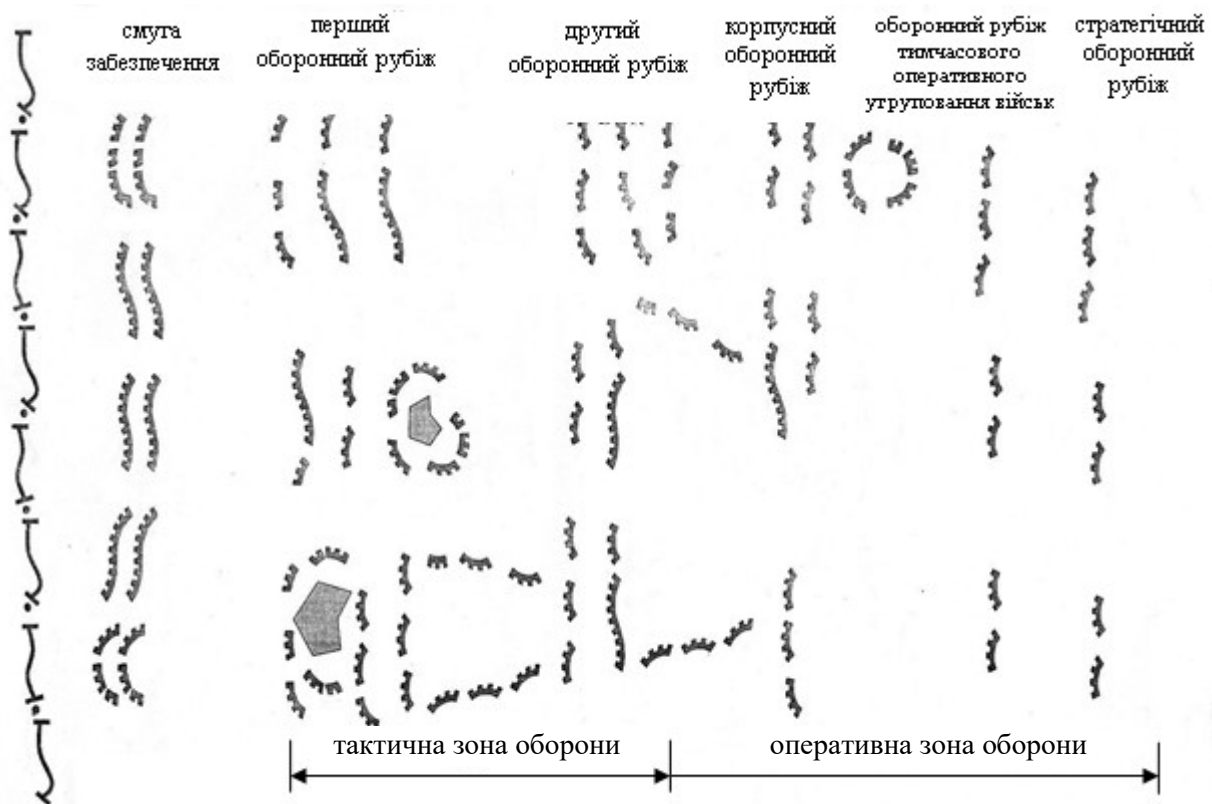

Рисунок 2 – Система оборонних рубежів, яка призначалася для ведення позиційної оборони на загрозовому напрямку, з погляду фахівців на рубежі ХХ–ХХІ століть

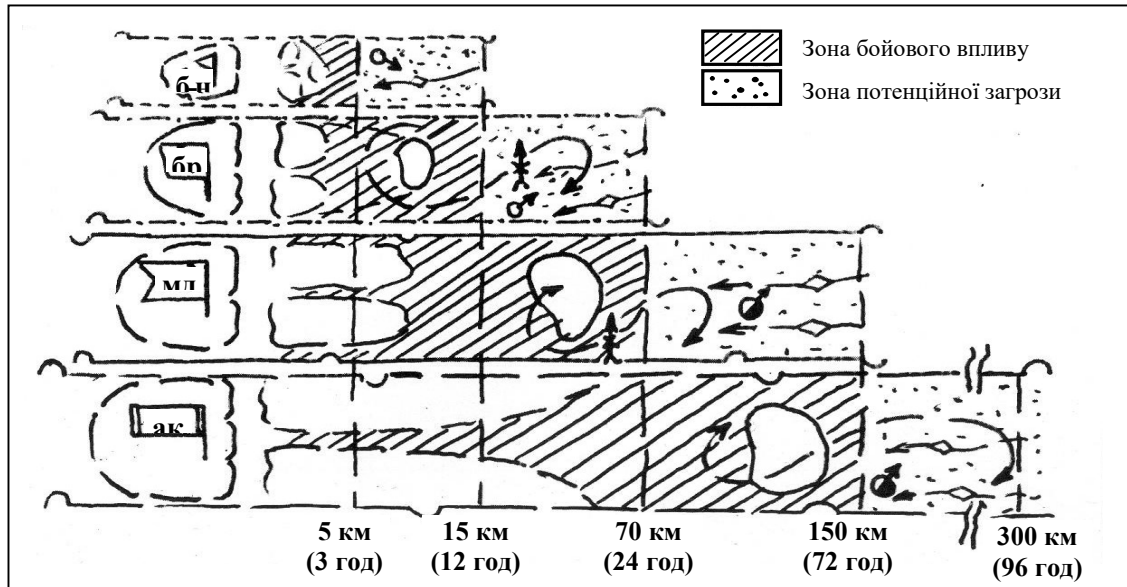

Рисунок 3 – Розподіл зон відповідальності підрозділів, частин і з'єднань сухопутних військ США згідно з концепцією “Повітряно-наземна операція”

Варто зауважити, що розроблена свого часу зазначена концепція не втратила своєї актуальності, і її можливу реалізацію не слід виключати у випадку збройного зіткнення угруповань сил з масштабним контингентом сухопутних військ (і в тому числі у Європі).

Щодо України, то з урахуванням можливого розвитку кризових подій за наведеним вище шестиетапним сценарієм найбільш актуальним на сьогодні є розроблення єдиної концепції адекватного застосування на оперативному рівні сил сектору безпеки і оборони держави. При цьому важливо зауважити, що проходження наведених етапів має передбачати мінімальні втрати часу, ресурсів та іншого стосовно необхідної трансформації організаційних форм сил сектору безпеки і оборони держави та їх органів управління. Розроблення механізму зазначеної трансформації може бути предметом окремих наукових досліджень як у сфері оперативного мистецтва, так і стратегії в цілому.

Висновок

Окреслені напрями досліджень є актуальними в аспекті наведеного можливого сучасного розвитку кризових подій в Україні. Ці дослідження потребують об'єднання зусиль фахівців із застосування сил сектору безпеки і оборони держави. При цьому не можна нехтувати жодною формою досліджень, слід використовувати всі форми – від виконання науково-дослідних робіт і розроблення наукових монографій до підготовки дисертаційних робіт. Коректно проведені

дослідження зможуть надати суттєвий поштовх у розвитку воєнної теорії. Для успішного проведення такої наукової роботи потрібен єдиний міжвідомчий координуючий орган, наприклад, у вигляді комісії при Раді національної безпеки і оборони України.

Перелік джерел посилання

1. Герасимов В. Ценность науки в предвидении. Новые вызовы требуют переосмысления форм и способов ведения боевых действий. URL: <http://www/vpk-news.ru/articles/14632> (дата звернення: 11.05.2021).
2. Левченко О. В. Еволюція гібридної війни Російської Федерації проти України. *Наука і оборона*. 2017. № 2. С. 11–16.
3. Бочарніков В. П., Свешніков С. В. Погляди на характер сучасних воєнних конфліктів. *Наука і оборона*. 2017. № 1. С. 3–8.
4. Телелим В. М., Музиченко Д. П., Пунда Ю. В. Модульний принцип створення міжвидових угруповань військ: проблеми запровадження та шляхи їх розв'язання. *Наука і оборона*. 2014. № 2. С. 20–26.
5. Сутюшев Т. А. Фактори воєнного характеру як визначальні фактори розвитку воєнної обстановки на сході України. *Честь і закон*. 2015. № 4. С. 33–36.
6. Сутюшев Т. А. Можливий розвиток воєнної ситуації на сході України та у державі в цілому. *Честь і закон*. 2016. № 1. С. 21–28.
7. Брифінг Заместителя Министра обороны РФ генерал-лейтенанта Александра Фомина по подготовке к российско-белорусскому учению

“Запад-2017”. Военно-информационный портал. URL: <http://www.mil.by/ru/news/66967/> (дата обращения: 11.05.2021).

8. Сутюшев Т. А. Принципи стратегії внутрішньої воєнної безпеки держави та оперативно-тактичної концепції застосування

сил і засобів у внутрішньому збройному конфлікті. *Честь і закон*. 2008. № 2. С. 3–6.

9. Революция на Украине по мемуарам белых (Репринтное воспроизведение издания 1930 г.). Киев : Политиздат Украины, 1990. 436 с.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2021 р.

УДК 355

Т. А. Сутюшев

АКТУАЛЬНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ В СФЕРЕ ПРИМЕНЕНИЯ СИЛ СЕКТОРА БЕЗОПАСНОСТИ И ОБОРОНЫ ГОСУДАРСТВА

Определены актуальные направления научных исследований в сфере оперативного применения сил сектора безопасности и обороны государства. Эти направления связываются с обстановкой, которая складывается как в Украине, так и вокруг нее. Проведен анализ вооруженного противоборства на востоке Украины с допущением его возможной эскалации. Приведены и проанализированы примеры отечественных наработок в сфере военного искусства, которые связаны с концепциями применения войск (сил).

Ключевые слова: направления научных исследований, оперативное применение сил сектора безопасности и обороны государства, потенциально кризисные регионы, внутренний вооруженный конфликт, комплекс операций, операция, боевые действия.

UDC 355

T. Sutyushev

CURRENT DIRECTIONS OF SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF APPLICATION OF FORCES IN THE SECURITY AND DEFENSE SECTOR

The directions of scientific research in the field of operational use of the forces of the security and defense sector of the state are considered. These areas are associated with the military-political situation, which is developing both in Ukraine and around it. The article analyzes the armed confrontation in the East of Ukraine with the assumption of its possible escalation. Regarding the positional combat operations continuing in the East of Ukraine, the urgency of establishing a connection between the cause of the emergence of this form of action (with its inherent features) and their stable duration and the continuing threat of their escalation is indicated.

The article expresses fears of the emergence and development of crisis events in potentially crisis regions of Ukraine with their further escalation. An assumption is made about the development of these events according to the scheme: “provoking an internal political conflict of a regional scale” – “an attempt to destroy the foundations of public order” – “an extreme aggravation of an internal political conflict against the background of mass riots” – “provoking the emergence and escalation of an internal armed conflict” – “provoking civil war” – “the emergence of an armed conflict of an international nature (possibly a local or regional war with the participation of Ukraine as a result of the intervention of external forces)” – “the introduction of peacekeeping forces into Ukraine”.

The urgency of the study of the driving forces of these events, their organizational forms, as well as the forms and ways of realizing their intentions at each stage is substantiated. The relevance of the development of a complex of operations of the security and defense sector of the state, as well as the appropriate methods of their implementation with an adequate response at each stage of the development of crisis events, is indicated.

The article provides and analyzes examples of domestic developments in the field of military art with reference to the corresponding accumulated international experience.

Keywords: directions of scientific research, the use of the forces of the security and defense sector of the state.

Сутюшев Тахір Анварович – кандидат військових наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України

<https://orcid.org/0000-0002-1964-7483>